

INTERVJU / *Tomaž Grom, kontrabasist in skladatelj* Ulični glasbeniki z močnimi zgodbami

✂ Ingrid Mager

Kontrabasist in skladatelj **Tomaž Grom**, eden od motorjev slovenske neodvisne scene na področju eksperimentalne glasbe, se je z ekipo pred časom odpravil na ulice balkanskih mest, v Prištino, Novi Sad, Tuzlo, Maribor, Tetovo in Zagreb, ter svojo avtorsko glasbo ponudil v interpretacijo uličnim glasbenikom. Pri tem ga je zanimalo, kako se lahko avtorska glasba zlije z »ulično« interpretacijo – in kako se potem spet sestavi v novo avtorsko celoto. Improvizacije uličnih glasbenikov na Gromove glasbene ideje so posneli ločeno, minuli petek pa so se vsi sodelujoči prvič v živo srečali v Mariboru ter začeli skupne vaje za glasbeno-vizualno predstavo *Duša, šum, ventil in žica*. Premierno jo bodo uprizorili danes na festivalu *Drugajanje* v Amfiteatru II. Gimnazije v Mariboru, jutri se bodo muzikanti iz nekdanjih republik skupne Jugoslavije v Klubu Gromka na Metelkovi in Ljubljani predstavili posamično, v petek pa bodo v **Stari mestni elektrarni** ponovili predstavo iz Maribora.

Projekt dregne v zanimiva kontekstualna polja, med drugim v razmerja med koncertno dvorano in cesto, tradicijo in prenavo, slišnim in nevidnim oziroma neslišnim in vidnim, avtorskim in ljudskim, prisotnim in posredovanim, spontanim in kodificiranim, izvornim in poustvarjenim, »Evropo« in »Jugoslavijo«. In ker je projekt nepričakovano odprl tudi druge, denimo socialne ali celo nacionalne kontekste, se njihovo druženje v Ljubljani ne bo končalo. Poleg Groma v projektu muzicirajo še Dario Krmpotič, Daniel Marinič, Šaban Karajić, Nermin Frlijanović, Nevaip Salju, Edison Shukriu, Gentijan Ymeri in Miroslav Matić.

Pravite, da se je projekt z uličnimi glasbeniki prelevil še v marsikaj drugega kot samo v glasbenega?

Začel sem pred osmimi meseci povsem glasbeno, zdaj pa vsi ti glasbeniki s seboj prinašajo nove vsebine, denimo svoje življenjske zgodbe, ki se vmes tudi spreminjajo – recimo, v

vmesnem času so poplave v Bosni dvema sodelujočima prizadejale precejšnjo škodo. Zapletalo se je tudi z njihovim obiskom Slovenije: nekaterim je bilo treba urediti potne liste, drugim vizume, tretjim pot in polete, nekateri sploh še nikoli niso bili nikjer. Organizacija je bila precej zapletena.

Prvotna ideja pa je bila, da bi svojo glasbo ponudil uličnim glasbenikom. Lahko so akademsko izobraženi – in teh je zadnje čase čedalje več po vseh mestih po svetu – ali pa so ljudski goslači, ki si tako služijo vsakdanji kruh. Vsak ima svojo močno zgodbo. Nanje radi gledamo kot na berače; tudi sam sem doživel, ko sem igral na cesti, da so se nekateri čudili, ker so sicer mislili, da sem »resen glasbenik«. Razbrati je bilo nekakšno razočaranje, pomilovanje.

Kako je tekla glasbena interakcija med vami?

Starejšega gospoda iz Novega Sada, ki igra na gosli, sem spoznal že pred leti, nekatere sem našel prek prijateljev in znancev, nekatere pa čisto po naključju. Delali in družili pa smo se z vsakim posebej. Pripravil sem zaokroženo glasbeno linijo, posnetek pa sem jim potem predvajal prek slušalk – in to kar na cesti, kjer običajno igrajo, nato pa posnel njihovo interpretacijo na slišano glasbeno linijo. Vseh osem glasbenih linij sem potem združil, svojo osnovno pa sem povsem umaknil. Nastala je zelo zanimiva kompozicija. Material je že v grobi, neobdelani obliki bogat in raznolik. Nekatere ideje ohranjam v originalni obliki, nekatere izpuščam in prestavljam, nekatere nekoliko aranžiram in z njimi manipuliram. **Omenjeno kompozicijo bomo slišali tudi kot del predstave *Duša, šum, ventil in žica*. Kaj se bo na odru še dogajalo?**

Pripravljamo več kompozicij, ki so osnovane na izhodiščnih zvočnih posnetkih in na posnetem filmskem materialu. Neodvisno od nas se namreč snema tudi dokumentarni film avtorja Borisa Petkoviča. S filmsko ekipo smo denimo glasbe-

nike obiskali tudi na njihovih domovih, preživel z njimi nekaj časa, skupaj obiskali lokacije, kjer igrajo, z njimi posneli intervjuje pred snemanjem in po njem. Naš skupni enotedenski proces spremlja kamera, posnetki pa bodo tudi del nastajajočega filma.

Lahko že na neki način ovrednotite svoje druženje?

Trenutno sem globoko v procesu in zato težko vrednotim. Se pa poleg glasbenega materiala za zgoščenko in koncert ter filmskega materiala odpira še socialna komponenta, ki je sicer ves čas rahlo prisotna, a vedno bolj prihaja na plan. Vendar je glasba moja prioriteta. Poleg socialne razsežnosti se pa neke spodaj zaznavajo tudi nacionalne vsebine, navsezadnje so moji gostje Srb, trije Albanci, Bosanec, Hrvat in Slovenec, nekateri tudi z močnim nacionalnim nabojem v svoji glasbi.

Se je zadnja leta spremenil odnos do eksperimentalne scene pri nas?

Precej drugačen je kot še pred desetimi leti. Na naše koncerte kapljajo profesorji in študentje z akademije za glasbo, muzikologi. Verjetno je pomagalo, da ima Zavod Sploh, katerega program oblikujem, tako kot še nekateri drugi zavodi in društva redne dogodke v ciklu *Con-Fine aperto* na različnih prizoriščih – v Studiu 14 na Radiu Slovenija, v Menzi pri koritu, v Španskih borcih, MoTa točki in še kje. Dogaja se, da se alternativne vsebine samonikle neodvisne kulture mešajo z »visoko«, institucionalizirano kulturo – in ker se to redno dogaja, so se tudi poslušalci malce pomešali med seboj. Pridejo poslušati pričakovano, zraven pa dobijo še nekaj drugačnega. Nekoliko se spreminja tudi odnos do koncertnih prostorov, zdaj na Metelkovo zavije tudi kakšen obiskovalec Cankarjevega doma in obrnjeno. Nedavno je denimo prišla tudi pobuda z Društva slovenskih skladateljev, da bi z našim programom – ne le Zavoda Sploh, tudi

festivala *Earzoom* in zavoda MoTa – sodelovali na Svetovnih glasbenih dnevih, ki bodo prihodnje leto v Sloveniji.

Je pa eden od razlogov, da nas zdaj vabijo zraven tudi institucije, v tem, da skupna denarna malha za kulturo usiha. Alternativna kultura tega ne občuti tako zelo, ker smo tega že navajeni, bolj je na prepihu institucionalna. Vetrovi pa šele dobro prihajajo. In če hočejo uspešno kandidirati na razpisih, morajo ponuditi kaj drugačnega. Strukture, ki odločajo o denarju, so se spremenile, pomladile, spremljajo tudi dogajanje na neinstitucionalni sceni, hodijo na »teren«. Govorim seveda predvsem o glasbenem področju. Po eni strani je dobro, da se združujemo, po drugi strani pa to dejstvo začenja krojiti umetniške vsebine. Uspešna kandidatura na razpisih zahteva zadovoljitev vrste postavk, pri čemer pa se projekte prireja razpisnim pogojem, da zlezejo skozi rešeto.

V zadnjem času veliko sodelujete tudi s klasično izobraženimi glasbeniki.

Delujem v improvizatorskih kontekstih, včasih s klasično izobraženimi glasbeniki, drugič s samouki, igral sem tudi z upokojenkami iz centra za starejše občane, s katerimi smo izvedli kompozicijo. Zanimajo me samonikle in mejne glasbene prakse, a tudi akademske. Zanima me, skratka, raziskava in ne vrednotenje, kaj je boljše in kaj slabše.

V okviru Zavoda Sploh imamo primer nov koncertni cikel *Zvokotok*. Znotraj njega je začel delovati ansambel Kompulz (Simon Klavžar, Klemen Leben, Tadej Kenig, Oskar Laznik in Nina Prešiček), ki je pred

dnevi v CUK Kino Šiška izvedel svoj prvi koncert. Posebej bi omenil kompozicijo skladatelja Mateja Bonina, ki so jo izvajali akademsko izobraženi glasbeniki in Irena Tomažin, samozobrazena glasbenica, s samosvojo prepoznavno tehniko, ki je ne najdemo v učnih programih. Ravno ta skladba je zazvenela sveže in bila zelo dobro sprejeta pri zelo raznolikih poslušalcih. Verjamem, da je to tudi zaradi omenjenega spoja. To je ena od bistvenih vsebin *Zvokotoka*. Že šesto leto zapored v Španskih borcih organiziramo tudi delavnico *Raziskava, refleksija*, kamor so vabljeni vsi glasbeniki, z različnim predznanjem, izhajajoč iz različnih žanrov, visoko izobraženi ali samouki. V improvizirani glasbi smo si enaki, vsak s svojimi posebnostmi, ki jih s pridom vnašamo v glasbo.

Se da na tej sceni dostojno živeti ali je treba v kompromise?

Vsekakor je treba delovati zelo široko. Najraje sem kontrabasist na koncertnem prizorišču, komponiram pa tudi glasbo za gledališče in film, kjer je budžet višji kot na »mejnih« glasbenih prizoriščih. Ampak na račun tega si lahko privoščim ustvarjati in delovati tudi v eksperimentalnem in alternativnem okolju. Vsak umetnik mora v določene kompromise, samoiniciativa na malce širšem polju pa je nujna, v kar je navsezadnje čedalje bolj prisiljen tudi akademski svet. Tudi ti glasbeniki so se začeli zavedati, da se morajo samoaktivirati, če hočejo igrati glasbo, ki jo želijo, in od nje tudi preživeti. ✕

Page: 20

Reach: 112000

Country: SLOVENIA

Size: 781 cm2

3 / 3

Tomaž Grom, kontrabasist: »Eden od razlogov, da nas zdaj vabijo zraven tudi institucije, je v tem, da skupna denarna malha za kulturo usiha. Alternativna kultura tega ne občuti tako zelo, ker smo tega že navajeni, bolj je na prepihu institucionalna.« Tomaž Skale

***Zanimajo me samonikle in mejne glasbene
prakse, a tudi akademske. Zanima me, skratka,
raziskava in ne vrednotenje, kaj je boljše in kaj
slabše.***